

Bilaga E - Munhälsa och demenssjukdom

Sviktande munhälsa hos personer med kognitiv svikt vid demenssjukdom kan medföra dålig tuggförmåga, undernäring, smärta, ökad risk för aspirationspneumonier och sår i munnen. Smärta från munhålan kan vara särskilt problematiskt för personer med demenssjukdom då de kan ha svårt att lokalisera och kommunicera sin smärtupplevelse.

Riskfaktorer för sviktande munhälsa

- Förlorad tandvårdskontakt
- Minskad förmåga till egenvård
- Ökat inslag av kolhydratrik kost

Demenssjukdom gör att tungans, kindernas och läpparnas muskulatur inte fungerar som tidigare, det kan därför vara svårt att tala, tugga och svälja. Demenssjukdom ökar även risken för att munhygien glöms bort eller avbryts innan den är slutförd. Med tilltagande sjukdomssymtom ökar också svårigheterna att koordinera handrörelser och muskulatur, något som försvårar tandborstning.

En ökande muntorrhet kan också leda till svårigheter att tugga och svälja. Med minskad salivutsöndring ökar risken för kariesskador och orala infektioner. Medicinering mot inkontinens, depression, sömnsvårigheter och oro, liksom urindrivande läkemedel är särskilt associerat med muntorrhet. Risk för muntorrhet bör därför alltid beaktas i samband med att personens medicinering granskas för att minimera biverkningar. Orsaker till muntorrhet bör utredas och om möjligt åtgärdas eller kompenseras.

För att få en uppfattning om och uppmärksamma vikten av munhälsa är det till stor hjälp att använda sig av tre frågor som tagits fram i samarbete mellan vård, tandvård och närstående:

- Har du träffat någon tandläkare de senaste två åren?
- Har du besvär från munnen eller vet du om något som är trasigt i din mun?
- Är det något du undviker att äta för att det är svårt att tugga eller svälja?

Avsaknad av tandläkarkontakt och/eller ett jakande svar på fråga två och tre bör föranleda en remiss för bedömning, utredning och kontroll av munstatus och infektionsbelastning. Det är i samband med detta viktigt att notera uppfyllelse av kraven för tandvårdsstöd alternativt informera om att tandvårdsbesöket är förenat med kostnad [1].

ROAG

För bedömning av munhälsa rekommenderas ROAG (Revised Oral Assessment Guide). ROAG är ett kliniskt bedömningsinstrument för munhälsa hos vuxna och utgör en del av kvalitetsregistret Senior alert [2]. Syftet är att identifiera munhälsoproblem eller risk för ohälsa i munnen samt vid behov besluta om åtgärder och följa upp effekter av olika åtgärder.

ROAG-J beskriver tillståndet inom nio områden i munnen, från friskt tillstånd till svårare avvikelser (gradering 1–3). De nio områdena är: röst, munslemhinna, tunga, tandkött, tänder, implantat, proteser, saliv, och sväljning. Vid svårare avvikelser ska kontakt tas med tandvården.

Referenser

1. Nationellt system för kunskapsstyrning. Riktlinje för bedömning av munhälsa efter stroke samt för regionernas tandvårdsstöd. Stockholm: Sveriges regioner i samverkan; 2023. Available at: [Riktlinje för bedömning av munhälsa efter stroke samt för regionernas tandvårdsstöd \(nationelltklinisktkunskapsstod.se\)](https://www.nationelltklinisktkunskapsstod.se)
2. Senior alert-kvalitetsregister. Munhälsa. Senior alert; uppdaterad 2023-01-23. Available at: [Munhälsa - Senior alert](#), hämtad 2023-04-18